

सकियो लिटरेचर... पृष्ठ ४

लोकप्रिय राष्ट्रिय दैनिक

राजधानी

काठमाडौं, धरान र बुटवलबाट एकैसाथ प्रकाशित

ग्राहक वर्गमा
जानकारी

राजधानी दैनिकको वार्षिक
ग्राहकदर रु १,५०० अब
केहि दिनको लागि मात्र

राजधानी ब्यूज पब्लिकेशन प्रा. लि.
बिक्रितिरण विभाग
बुटवल, ललितपुर,
फोन नं. : ५४५५३००, Ext : ११२

काठमाडौं

। वर्ष १५, अंश २३३, काठमाडौं, जंगलबार १२ माघ २०७२, नेपाल संवत् १९३६ । www.rajdhani.com.np । Email: rajdhani@rajdhani.com.np । RAJDHANI Nepali National Daily । Kathmandu, Tuesday 2 February 2016 । पृष्ठ : C-४ मुख्य रु. ४/-

ग्याँस उखनन गर्न विदेशी गुहार

‘ग्लोबल ट्रेडर’ मार्फत कुनै कम्पनीको प्रस्ताव नआएपछि सरकारले बाह्य मुलुकसँग अन्तर्गत माग गरी आर्क उत्खनन गर्ने गरी खाना पकाउने ग्याँसको उत्खननको तयारी गरेको छ ।

२

म्यानमार नयाँ राजनीतिक युगमा प्रवेश

म्यानमारको राजनीति नयाँ युगमा प्रवेश गरेको बताइएको छ । सोमबार सुरु भएको नयाँ संसद्को कार्यभारसँगै म्यानमारको प्रजातन्त्रवादी नेतृ आङ साङ सुकीको प्रजातान्त्रिक दल सोमबार नयाँ संसद्मा प्रवेश गरेको छ ।

८

युवा स्वरोजगार कोषले बाँड्यो साढे ३ अर्ब

गरिव र बेरोजगार युवालाई विनाधितो सस्तो ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउने उद्देश्यले खडा गरिएको युवा स्वरोजगार कोषले साढे ३ अर्ब र्खैयाँ वितरण गरेको छ ।

११

१६ डीआईजीको सरुवा

काठमाडौं, रास- गृह मन्त्रालयले सशस्त्र प्रहरी नायब महानिरीक्षक (डीआईजी) हरूको सरुवा गरेको छ । सोमबार मन्त्रिस्तरीय निर्णयबाट डीआईजीहरूको सरुवा गरिएको हो ।

राजस्व भन्सार तथा औद्योगिक सुरक्षा निदेशनालयका डीआईजी शैलेन्द्र खनाललाई महानिरीक्षकको सचिवालयमा सरुवा गरिएको छ । महानिरीक्षकको सचिवालयका डीआईजी सशस्त्र प्रहरी वलको प्रबन्ता हुने भएकोले खनालले अब त्यसको बाहुनो सम्हाल्ने भएका छन् । खनालले यसअघि पनि कृषक उपयोजनाको जिम्मेवारी वहन गरिसकेका छन् ।

महानिरीक्षकको सचिवालयका डीआईजी पुष्पराज केसीलाई राजस्व भन्सार तथा औद्योगिक सुरक्षा निदेशनालय सरुवा गरिएको छ । प्रबन्तामा खाने आफ्नो छाप छान्न नसकेका र विचारित छबिका केसीमाथि अधिकार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले अकुल समिति कमाएको अभियोगमा छानबिन गरिरहेको छ । उनले निरन्तर सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षक कोषराज बल्लिकट हुन् ।

यसैगरी, रा्टिपुत्र सुरक्षा परिषदबाट उत्तम खड्कालाई सीमा सुरक्षा विभाग, रा्टिपुत्र सशस्त्र प्रहरी प्रशिक्षण प्रशिक्षणका नारायणबाबु थापालाई प्रशासन विभाग सरुवा गरिएको छ । मानवस्रोत विकास विभागका दिवाकर केसीलाई महानगरीय प्रहरी वलको कार्यालय पठाइएको छ । यसैगरी, पूर्व क्षेत्रका निराकरणविभाग शाहलाई रा्टिपुत्र सशस्त्र प्रहरी प्रशिक्षण प्रशिक्षण पठाइएको छ ।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

वन्तसहित ११ विरुद्ध भ्रष्टाचार मुद्दा

छानबिन समितिका डीआईजी पनि तानिए

राजधानी सप्ताहवार
काठमाडौं, १६ माघ

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले भ्रष्टाचार अभियोगमा सशस्त्र प्रहरी वलका निरन्तर महानिरीक्षक (डीआईजी) गदै सशस्त्र प्रहरी वलका मुदिता लीग सामान हुबानी गदा फर्की विल भर्चो तयार गरी ६ करोड ७९ लाख ४१ हजार ७ सय ६ र्खैयाँ भ्रष्टाचार गरेको अभियोग लगाएको छ ।

अख्तियारले वलसँग सशस्त्र प्रहरी वलको भ्रष्टाचारबारे छानबिन गर्न भर्चो गरेको डीआईजी नेतृत्वको तिन सदस्यीय समिति र सामान हुबानी मुद्दा दायर गरेको छ । मुद्दा दायर गरिने सशस्त्रका वहालवाला सबै स्वतः तिन मध्ये नभएको छ ।

अख्तियारले वलसँग सशस्त्र प्रहरी वलको भ्रष्टाचारबारे छानबिन गर्न भर्चो गरेको डीआईजी नेतृत्वको तिन सदस्यीय समिति र सामान हुबानी मुद्दा दायर गरेको छ । मुद्दा दायर गरिने सशस्त्रका वहालवाला सबै स्वतः तिन मध्ये नभएको छ ।

सशस्त्र प्रहरी वलको रासन हुबानीलगायतका पुराना भ्रष्टाचार गरेको भन्दै निरन्तर गरी अनुसन्धान खोलेको अख्तियारले डीआईजी वलमाथि पदको दुरुपयोग गदै सशस्त्र प्रहरी वलका मुदिता लीग सामान हुबानी गदा फर्की विल भर्चो तयार गरी ६ करोड ७९ लाख ४१ हजार ७ सय ६ र्खैयाँ भ्रष्टाचार गरेको अभियोग लगाएको छ ।

अख्तियारले वलसँग सशस्त्र प्रहरी वलको भ्रष्टाचारबारे छानबिन गर्न भर्चो गरेको डीआईजी नेतृत्वको तिन सदस्यीय समिति र सामान हुबानी मुद्दा दायर गरेको छ । मुद्दा दायर गरिने सशस्त्रका वहालवाला सबै स्वतः तिन मध्ये नभएको छ ।

अख्तियारले वलसँग सशस्त्र प्रहरी वलको भ्रष्टाचारबारे छानबिन गर्न भर्चो गरेको डीआईजी नेतृत्वको तिन सदस्यीय समिति र सामान हुबानी मुद्दा दायर गरेको छ । मुद्दा दायर गरिने सशस्त्रका वहालवाला सबै स्वतः तिन मध्ये नभएको छ ।

अख्तियारले विशेष अवलतमा वलमाथि अभियोग पत्रमा सशस्त्र प्रहरीका निरीक्षक विनवहादुर थापाले वलले जेल नै भ्रष्टाचार गरेको दावी गरेको छ । उनीहरूलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ को दफा ८ (१) र (४) अनुसार हदैसम्मको जेल सजाय र जरिवाना गर्ने माग गरिएको छ ।

सामान हुबानी कम्पनी सदायोजित सल्लाहसँग र अख्तियारको सल्लाहकले पनि सिलेसलामा भ्रष्टाचार गरेको अख्तियारको दावी छ । अख्तियारको सल्लाहकले भर्चोलाई ३ करोड ६२ लाख १० हजार १ सय ३१ र्खैयाँ तथा सदायोजितका सल्लाहक उज्ज्वलकुमार बरपियाले ३ करोड १६ लाख ३१ हजार र्खैयाँदाखर भ्रष्टाचार गरेको अभियोगमा उल्लेख छ ।

भ्रष्टाचार काण्डमा मुख्यका अन्य सात पदाधिकारीविरुद्ध भर्चोलाई अभियोगसहित वेन्ने सजाय र जरिवानाको माग गरिएको छ । सामान हुबानीका भ्रष्टाचार गरेको भन्दै अख्तियारले सशस्त्र प्रहरी नायब निरीक्षकहरू नीलबहादुर श्रेष्ठ, देवदत्तकुमार श्रेष्ठ, लेखबहादुर खत्री र सशस्त्र प्रहरी जवान मिलन अधिकारीविरुद्ध पनि वलसँगै मुद्दा दायर गरिएको हो ।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

पौडेललाई मनाउन दुवै पक्षबाट ‘आकर्षक प्रस्ताव’

भुक्त शर्मा / राजधानी
काठमाडौं, १६ माघ

कांग्रेसका आगामी महाधिवेशनमा सभापतिको उम्मेदवारी घोषणा गरेका उपसभापति रामचन्द्र पौडेललाई मनाउन सभापति सुशील कोइरालाले आकर्षक प्रस्ताव राखेका छन् । सभापतिका अर्को उम्मेदवार बरिष्ठ नेता शेरबहादुर देउवा पनि क्षेत्रीय अधिवेशनपछि पौडेललाई आकर्षक र सम्मानजनक प्रस्ताव राख्ने तयारीमा छन् ।

पौडेलनिकट स्रोतका अनुसार सभापति कोइरालानिकट नेताहरूले पौडेललाई बरिष्ठ उपसभापति र प्रधानमन्त्रीमा सुनिश्चित गर्ने प्रस्ताव राखेका छन् । यसैगरी, पौडेलले सिफारिस गरेका पौडेलनिकट केही व्यक्तिहरूले टिममा राख्ने र चुनाव जित्दाउने प्रस्ताव कोइरालानिकट नेताहरूले राखेका छन् । यसका लागि पौडेलले कोइरालालाई सभापतिमा विजयी बनाउन सहयोग गर्नुपर्ने सत राखिएको छ ।

संस्थापन पक्षका नेताहरूले पौडेललाई यस्तो प्रस्ताव एक महिनाअघि पनि राखेका थिए । केही दिनअघि कोइरालानिकट नेताहरूले अर्को एक कदम लिनको बदै पौडेललाई अनौपचारिक रूपमा

सुशील कोइराला

सुशील कोइरालाले पौडेललाई यसअघि नै आग्रह गरेका थिए । तर, पौडेलले कोइरालाको सुझावलाई लत्याएर बारम्बार सभापतिमा उम्मेदवारी दिने बताउँदै आएका छन् । ‘अब उहाँ (पौडेल) उत्राउने पदमा नबस्ने र पार्टी संगठनलाई सुदृढ बनाउन सित्तो संगठनलाई नेतृत्व लिने सोचमा हुनुहुन्छ’ पौडेलनिकट नेता मधु आचार्यले राजधानीसँग भने ।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

नहुँदासम्म उम्मेदवारी घोषणा नगर्ने कोइरालाले पौडेललाई यसअघि नै आग्रह गरेका थिए । तर, पौडेलले कोइरालाको सुझावलाई लत्याएर बारम्बार सभापतिमा उम्मेदवारी दिने बताउँदै आएका छन् । ‘अब उहाँ (पौडेल) उत्राउने पदमा नबस्ने र पार्टी संगठनलाई सुदृढ बनाउन सित्तो संगठनलाई नेतृत्व लिने सोचमा हुनुहुन्छ’ पौडेलनिकट नेता मधु आचार्यले राजधानीसँग भने ।

संस्थापन पक्षबाट बरिष्ठ उपसभापति र प्रधानमन्त्रीको प्रस्ताव आएको आचार्यले स्वीकार गरे । ‘तर, उहाँ अब कुनै पनि अवस्थामा सभापतिमा उम्मेदवारी दिने सोचबाट पछि हट्नुहुन्न’, आचार्यले भने । कोइराला नै सहयोग गर्ने वृत्तमा संस्थापन पक्षको छ । कांग्रेसको विधानमा सभापतिमा

संस्थापन पक्षनिकट स्रोतका अनुसार कर्णधारित्व सभापतिमा कोइराला र पौडेल दुवैले उम्मेदवारी दिए सभापति निर्वाचन दुई चरणमा हुने र निर्णायक अवस्थामा पौडेलले तिन उम्मेदवार र कसैले पनि ५१ प्रतिशत मत नल्याएकै अवस्थामा बढी मत ल्याउने दुई उम्मेदवारविरुद्ध अर्को चरणको निर्वाचनमा जाने उल्लेख छ ।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

कार्यदललाई नै विवादित विषयको टुंगो लगाउने जिम्मा

टेन्सि रोका / राजधानी
काठमाडौं, १६ माघ

सरकारसहित प्रमुख तिन र मोघेरी मोघीविच सहमतिको प्रयासका लागि पुनः संवाद सुरु भएको छ । माघ पहिलो साता प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा बाता भिडिएपछि सोमबार नेपाली कांग्रेस, नेकपा एमाले, एमालेबादी र मोघेरी मोघीविच सहमतिको लागि छलफल भएको हो ।

तिन दल र मोघेरीको बैठकले सहमतिको प्रयासका लागि कार्यदललाई पुनः सक्रिय बनाउने निर्णय समेत गरेको छ । कार्यदलमा जुन ठाउँमा सहमति हुन सकेको थिएन, त्यही ठाउँबाट बाता भिडिएपछि बढाउन तिन दल र मोघीविच सहमति

भएको छ । मोघेरी मोघीका नेता सल्लुपनाल कर्णले बाता भिडिएकै ठाउँबाट छलफल सुरु गर्ने निर्णय भएको बताए । ‘कार्यदलको बैठकमा जहाँ बाता भिडिएकै थियो, त्यही ठाउँबाट सुरु गर्ने निर्णय भएको छ’, मोघी नेता कर्णले राजधानीसँग भने, कार्यदलले मिलाएर आएपछि शीर्ष नेताहरूले स्वीकार गर्ने भन्ने भएको हो । मोघीका दुई नेता बाहिर रहेकाले उनीहरू आउनासाथ बाता भिडिनेसमेत उल्लेख जानकारी दिए ।

उच्चस्तरीय राजनीतिक समितिका संयोजक पुष्पकमल दाहालको पहलमा तिन दल र मोघेरी मोघीविच सोमबार सित्दरावटारमा वलको बैठकपछि

काँग्रेस उपसभापति रामचन्द्र पौडेलले बातामा कार्यदललाई व्युताउने महत्त्व भएको र कार्यदलबाट बाता भाने बताए । ‘विचारित विषय टुंग्याउन कार्यदललाई जिम्मा दिइएको छ’, बैठकपछि उपसभापति पौडेलले भने, राजनीतिक सत्यको टीशोअरलगायतका बाकी विषय अरु कार्यदलले टुंग्याएर ल्याउनेछ ।

मोघीले कार्यदलसँग बाता नै नगर्ने घोषणा गरेपछि तिन दलका शीर्ष नेताले ७ माघमा बालुवाटारमा शीर्ष तहको बैठक गरेका थिए । बैठकमा कुनै सहमति नभएसँगै तिन दल र मोघीविच संवादहीनताको स्थिति भएको थियो ।

(बाँकी पृष्ठ ३ मा)

अब ‘उर्जा’ मन्त्रालय फुटारै मुट्टा ‘लोडसेडिङ’ मन्त्रालय धन्ने कि हजुर ?!

पाँच जिल्लामा ‘मिटर रिडिङ’ शून्य

अधिकांश काउन्टर बन्द

भीम गौतम / राजधानी
काठमाडौं, १६ माघ

नयाँ संविधान जारी भएपछि तराईमा भएको आन्दोलनका कारण पाँच जिल्लाको मिटर रिडिङ नै हुन छाडेको छ । सक्ती सेवामा तराईमा आन्दोलनरत दलहरूले अबरोध गरेपछि भदौदेखि यताको मिटर रिडिङ नहुनुका साथै राजस्वसमेत उठ्न छाडेको छ ।

विभाग गरी तराईका आठ जिल्लामा पछिल्लो समयमा मिटर रिडिङसँगै राजस्व उठ्न र चुहाउट निगमण अभियानसमेत अघि बढ्न सकेको छैन । ‘तराईका धनुषा,

सप्तरी, सिरहा, बारा र सर्लाहीका वितरण केन्द्रमा मिटर रिडिङ हुन सकेको छैन’, विद्युत् प्राधिकरणका उपकार्यकारी निदेशक लेखनाथ कोइरालाले भने, ‘यी सबै क्षेत्रमा वली बनेको छ तर धेरै ठाउँको मिटर रिडिङ हुन सकेको छैन र राजस्व उठ्ने क्रम पनि रोकिएको छ ।’

आन्दोलन चर्किँएका अधिकांश जिल्लाहरूमा तराईमा आन्दोलनरत दलहरूले राजस्व उठाउने वितरण केन्द्रका काउन्टरहरू बन्द गराएपछि र गाउँगाउँमा मिटर रिडिङमा समेत अबरोध गरेपछि विद्युत् प्राधिकरणको सेवा ठप्पजस्तै छ । विद्युत् चुहावटका कारण प्राधिकरणले धेरै धाटा बेहोरिरहेको भए पनि त्यसविरुद्ध अभियान सञ्चालन गर्न सकेको छैन । विद्युत् प्राधिकरणका अनुसार सरदर महिनाको ९६ प्रतिशत राजस्व उठ्ने गरेकोमा

८ प्रतिशतले कमी आएको छ । विविध भएर पनि भदौदेखि पुससम्मको धनुषा, सप्तरी, सिरहा, बारा, सर्लाही, गौहाट, पर्सा र महोत्तरी जिल्लाको मात्र कम्ती भन्दा ३ अर्ब र्खैयाँ उठ्न बाँकी छ ।

प्राधिकरणका अनुसार सप्तरीको राजविराज वितरण केन्द्रमा भदौमा १ करोड ९७ लाख, असोजमा २ करोड ९ लाख, कार्तिकमा १ करोड ८५ लाख तथा मीनार र पुसमा भन्दा २/२ करोड राजस्व उठ्नुपर्नेमा उठ्न सकेको छैन । त्यसैगरी, सिरहाको सप्तरीमा ५ करोड उठ्नुपर्नेमा शून्य नै छ । सिरहाको सिरहा वितरण केन्द्रमा भदौमा १ करोड ११ लाखमध्ये ९ दशमलव ६७ प्रतिशत उठेको थियो तर त्यसपछिका महिनामा शून्य नै छ । धनुषाको महोत्तरी वितरण केन्द्रमा १ करोड ८० लाख उठ्नुपर्नेमा ३ दशमलव

३४ प्रतिशत उठेको थियो भने त्यसपछि उठेको छैन । कसैकोका बातामा समेत भदौदेखि विलको राजस्व उठेको छैन । भदौमा १ करोड ६३ लाखमध्ये १४ प्रतिशत मात्र उठेको थियो ।

बारा र गौहाटमा राजस्व उठाउन नै समस्या परेको छ । प्राधिकरण हेटोडा क्षेत्रीय कार्यालयका प्रमुख दीर्घाङकुमार श्रेष्ठले भने, ‘यी क्षेत्रमा चुहाउट निगमणको कामसमेत कहिल्यै भएको छ ।’

त्यसैगरी, २ अर्ब ७३ करोड र्खैयाँ राजस्व उठ्नुपर्नेमा कम उठेपछि विद्युत् प्राधिकरणको आर्थिक सन्तुलनमा अरार पर्ने देखिएको छ । कतिपय जिल्लामा मिटर रिडिङ गर्न समस्या परेपछि विद्युत् प्राधिकरणका अधिकारीहरू समेत के गर्ने भन्ने अन्त्योत्तरा छन् ।

रोजाई तपाईंको सुरक्षित भविष्य हामी सबैको

अग्निसिमेन्ट इन्डस्ट्रिज प्रा. लि. द्वारा उत्पादित

त्रिदेव सिमेन्ट

अग्निसिमेन्ट इन्डस्ट्रिज प्रा. लि.

इमेल: acinfo@agnicement.com वेबसाइट: www.agnicement.com

शिक्षक मात्रै थपेर सुधार आउँदैन

काठमाडौंका विभिन्न स्थानबाट ६ जनालाई नियन्त्रणमा लिएको थियो। बजारमा पेट्रोलियम पदार्थको बा अन्त सामानमा होस कालोबजारी भएर आन्तानगरिक ठगिएको प्रहरी संशतलनलेले हेरेर वद्वन्; एसएसपी खनालले भने।

प्रहरीका अनुसार पक्राउ पर्नेहरूमा तिलगंगा वस्ने धादिड आरुघाट-१ का १९ वर्षीय सुरेश ग्यौपां, बौद्ध वस्ने काभ्रे नन्देफेदी-१ का ३६ वर्षीय कमल तामाङ, नयाँ बजारका वस्ने नवगोरे बस्नरामाङ, बागमती

[illegible]

था
।
म ह
रज
पूव
गरे
दिए
रेक
लग
करे

सम्पादकीय

संयम गुमाउँदै मधेस आन्दोलन

संविधानप्रति असन्तुष्ट जनाउँदै संयुक्त लोकतान्त्रिक मधेसी मोर्चांले तराई केन्द्रित आन्दोलन गरेको पाँच महिना पुगेको छ । राजनीतिक एजेन्डामा असन्तुष्ट मधेसी दलले सीमा नाकामा अवरोध गर्दा मुलुक चरम संकटमा फस्दै गएको छ । तर, यो संकटप्रति सरकार त संवेदनशील देखिएको छैन नै, आन्दोलनरत दलहरू पनि अत्यन्तै गैरनिष्प्रेसावर बन्दै गएका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास र कानुनसमेतको प्रतिक्रिा हुने गरी सीमा सामाम्य धर्मो बन्ने, राजमागमा यातायात जलाउनेजस्ता गतिविधिलाई सशान्ता ठानेको आन्दोलनरत पक्ष अब विपक्षी दलका नेताका निजी सम्पत्तिमाथि प्रहार गर्ने हदसम्म पुगेका छन् । यो हदको हल्ला भनेको एक प्रकारको राजनीतिक विशिष्टता हो । राजनीतिले अपराध र अपराधीलाई अपत्यक्ष नै सही, प्रोत्साहन गरेमा आन्दोलनका नेतृत्वकर्तामा गम्भीर प्रश्न उठ्नु स्वाभाविक हुन्छ । मोर्चा आन्दोलनका गतिविधि प्रतिक्रिया यही कुटनेछन् ।

विगतमा आन्दोलनका नाममा तराईमा एम्बलेन्सभिन्नका बालक र विरामीलाई जलाउने काँसले भयो । ड्युटीमा समेत नभएको सुरक्षाकर्मीलाई लबेटीलबेटी ज्यान लिने कार्य भयो । प्रतियोधका नाममा, प्रतिरक्षाका नाममा प्रत्यक्ष वा अपत्यक्ष रूपमा राज्यबाट आन्दोलन दबाउन उक्ते अपराधिक अस्त्र प्रयोग गरियो । अन्धधुध जुलुसमा बन्दुको गोली प्रहार गरेर ज्यान लिने, ताकेर प्रहार गर्ने, काला अनुहारलाई आन्दोलनकारी देखे राज्य नीति पनि अर्को विशिष्टता नै हो जुन यद्यकवा अहिले पनि जारी छ । संविधान जारी भएको चार महिनापछि एकपक्षीय रूपमा नै सही मधेसी मोर्चाको अधिकार माग सम्पादन गर्दै संविधान संशोधन भएको छ । राजनीतिमा देख्ने एजेन्डा स्थापित गर्न कि त आत्म प्रतिक्रियत गुम्नुपर्छ होइन भने अपत्यक्ष कब्जा गर्ने हैसियतमा विद्रोहलाई पुर्वाग्रहण गर्नु । मोर्चाको आन्दोलन यी दुवै रूपमा देखिन्छ । यस्तो अवस्थामा मोर्चासँग सत्तापक्षीय दलसँग सम्भोतामार्फत अधिक लाभ लिनुको विकल्प छैन । तर, यो बाटो समाउन छारेर राजनीतिक दलका नेताका घरमा अन्धधुध प्रहार गर्ने जुन कार्यको पालनी तराईमा गरिएको छ उसले राजनीतिक प्रतियोध मात्र होइन, कालान्तरमा सामाजिक विद्रोह र आक्रोशसमेत जन्माउँछ ।

कांग्रेस नेता लाला कोइराला र बिमलेन्द्र निधि जो नेपालको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनका महत्त्वपूर्ण व्यक्तित्वका परिचारसमेत हुन् यस्ता नेताका घरमा मोर्चाका कार्यकर्ताले आक्रमण गरेको समाचार आएको छ । अर्कैसम्म मोर्चांले यसको छापउन गरिसकेको छैन । यसले मधेस आन्दोलन र आन्दोलनरत मोर्चां नेतृत्वको विस्तारमाथि नै प्रश्न उठाएको त छ नै, जारी आन्दोलनको उद्देश्य र भित्री रहस्यमाथि पनि शंका गर्ने ठाउँ दिएको छ । जहाँ आन्दोलन तिर छ । त्यहाँ काका नेताका घरसमेत सिसावा बग्छन् भने आन्दोलनरत पक्ष चल्न लाग्न या भौन बस्न मिल्दैन । आफ्ना कार्यकर्ता संलग्न नभए सन्तुष्टानुसार जानकारी दिनुपर्छ होइन भने अपराधमा संलग्नलाई कारवाही गर्ने तत्परता मोर्चांले पनि देखाउनुपर्छ । आन्दोलनका नाममा व्यक्तिको सम्पत्तिमाथि प्रहार हुन्छ भने यस्तो आन्दोलन नेतृत्वको विमलप्राविष्टि पुगेको दुष्प्रमाण छ । यस्ता कार्यले भौतिका दिनमा सामाजिक सद्भावमाथि खतरा हुन्छ । नेताका निजी सम्पत्तिमाथि आक्रमण गर्नेलाई कारवाही गर्ने प्रतिबद्धता जनाउने या घटनाक्रमको जिम्मेवारी अस्वीकार गर्ने, दुईमध्ये एउटा विकल्प तत्काल मोर्चांले रोनुपर्छ । कसैले हिसारालाई राजनीतिक एजेन्डा स्थापित गर्नु भन्ने भन्ने गलत हो । यदि, मोर्चाका कार्यकर्ता नै अप्रत्यक्ष दलका नेताको सम्पत्ति कब्जा गर्ने आक्रमणमा उत्रिएका छन् भने मोर्चां यो घटनापछि अव्यभिचित बन्दै गएको देखिन्छ । साँसै आन्दोलन उसको मिथ्याप्राविष्टि छ भन्ने निष्कर्षमा पुग्नपर्ने हुन्छ । यस्तो अवस्था आउनुअघि नै मोर्चांले आन्दोलन नियन्त्रणमै रहेको भएपछि अपात्र दिनुपर्छ । सडकमा उत्रिएको आन्दोलनका कार्यकर्ता नियन्त्रण गर्न नसकेन बर्यास सितामा उत्रेको हो भने अप्रत्यक्ष आन्दोलन फिर्ता लिने या आन्दोलनको स्वरूप बदल्ने, दुई मात्र विकल्प बाँकी रहनेछन् ।

■ श्रीप्रसाद प्रसाद

ओली प्रधानमन्त्री भएकै दिन नाकाबन्दी एक दुई दिनभित्रै खुल्ने प्रतिक्रिया दिएका थिए । आज चार महिना बित्छ लाग्दा पनि उनको एक दुई दिन अझै पूरा हुन सकेको छैन । बरु पछिल्लो समयमा नाकाबन्दीबारे आफ्नो प्रतिक्रिया दिँदा अझै मिलास भनें गरेका छन्, जसरी जानकारीवेगार नाकाबन्दी भयो त्यसैगरी जानकारी वेगेर एक दुई दिनमै नाकाबन्दी हट्नेछ ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको पछिल्लो बोलीचाली र व्यवहार मानव होइन, साक्षात् सुटिचकोत ब्रम्हाको जस्तो अनुभूति हुँदै छ । सुटिचकोत निर्माणकर्ता ब्रम्हा नै हुन्, ब्रम्हाले नै सुटिच निर्माण गर्छन् र निश्चित कालखण्ड समाप्त भएपछि यसको अन्त्य पनि गर्छन् भन्ने ग्रामिण विश्वासमा आधारित रहने जनसमुहको संस्था हाको समाजमा अर्कै ठूलो छ । ब्रम्हाजीले चक्रावृत्ति क्रममा सुटिच निर्माण गर्नु संहार गर्नु आएको भन्ने ग्रामिण मान्यताअनुसार १८ हजार पटकको सुटिच अन्त्य भई हालको सुटिच १८ हजार १ हो भन्ने मान्यता रहिआएको छ । ब्रम्हाजीको एक दिन संहार हजारौं दिव्य वर्ष हुने र एक दिव्य वर्ष संहार लाखौं मानव वर्ष हुन्छ भन्ने कुरा कतिपय ग्रामिणक प्रथमा उल्लेख भएको पाइन्छ । आफ्नै गरेको सुटिचका कर्हा के भइरहेको छ, सम्पूर्ण कुरा ब्रम्हाजीलाई जानकारी हुन्छ भनिएकै प्रधानमन्त्री ओली पनि राज्यमा के भइरहेको छ भन्ने बारेमा सम्पूर्ण कुराको जानकारी राख्छन् । जनतालाई पर्ने गएको पीरका र कठिनाइ महसुस गरी दुःखित पनि हुन्छन् । जनताका समस्या समाधान गर्ने रातदिन लागि पढ्छन् तर उपलब्धि अझै नभएको हल्ला पाउँदा उनले दिने जवाफ एक दुई दिनभित्रै खुल्छ भन्ने हुन्छ । पछिल्लो समयमा नाकाबन्दीबारे जनताको प्रतिक्रिया दिँदा अर्क मित्रस भनें गरेका छन् जसरी जानकारीवेगार वा बाह्य नाईद नाकाबन्दी भयो त्यसैगरी जानकारीवेगेर वा बाह्य नाईद एक दुई दिनमै नाकाबन्दी हट्नेछ । नाकाबन्दीका सन्दर्भमा प्रधानमन्त्रीले दिने गरेको यो पछिल्लो अभिव्यक्ति हो । यहाँ, कार्यक्षेत्रीले लोडसेडिङ एक वर्षभित्र हुन्छ भने प्रधानमन्त्रीको भनाइ पुर्ण हुन वर्षौं लाग्न सक्छ । यो उनको विरासतन तथा जनताउपरको विश्वासघातवाहेक अरु हुनै सक्दैन ।

बास्तवमा प्रधानमन्त्री ओलीले आफू प्रधानमन्त्री बन्नासाथ मानवबाट साक्षात् ब्रम्हाको रूप आरम्भ गर्ने गरेको तथा आफ्नो सत्ताको आयु पनि ब्रम्हाकै जस्तो सयौं मानव वर्षको भएकाले आफूले व्यक्त गरेको

एक दुई दिन बिताउन जनताले वर्षौंसम्म कुनैपर्ने व्यवहारबाटै इङ्गित गरौउन बाँचेका छन् । हुन त केपी शर्मा ओली नै ब्रम्हा नै हुन् त उनको सत्ताको आयु ब्रम्हाको सन्ने सयौं मानव वर्षकै हुन्छ । उनले आफ्नो प्रधानमन्त्रीको पद अस्थायी हो भन्ने कुरा त पक्कै बुझेको हुनुपर्दछ । जनताले नै केही समयका लागि उनलाई सत्तामा पुर्‍याएको होइन चाहिँमा मौल जनताले नै अपदस्थ गर्न सक्ने सम्भावनाप्रति संवेदनशील भई जिम्मेवार ढंगले प्रस्तुत हुन सल्लाहकारको भुम्रुले समेत ओलीलाई सुझाएको देखिन्छ । यसैले, उनीबाट व्यक्त अभिव्यक्तिमा मानवीय संवेदनशीलता भनें कुरो रितिर र देखिने । अधिकार नेताका दुई विमल हुन्छन् । उनीहरूका कुरा भरपर्दो हुँदैनन् । उनीहरूउपर विश्वास गर्नुहुँदैन भन्ने जगधारापारबाट प्रधानमन्त्री ओलीको बोली र व्यवहारले अर्क प्रमाणित गरिरहेको छ । मुलुकको सबीच प्रशासक प्रधानमन्त्री स्वयंले जनताप्रति यस्तो हल्का एवं नीटीको व्यवहार प्रस्तुत गर्नु भनें जनताले कसको विश्वास गर्ने ? यो प्रश्न अहिले सामान्यगरिको मनमालाकामा उठिरहेको छ ।

हासो मुलुकको राजनीतिक बातावरण स्वच्छ र पारदर्शी छैन । निर्यात अनुदानबाट राजनीति आर्जनको पेसामा परिणत भइसकेको छ । यसैले, सत्ता र इमान्वारी अर्कै राजनीतिमा स्थापित भए पनि निश्चितिमा सामाम्य पुग्न पाउनेछन् । सत्तामा पुग्नका लागि भट्टो बोलेर जनता हटोपठे भन्ने नेपाली राजनीतिको विशेषता भइसकेको छ । जनता आकर्षित गर्न आफ्ना नाटकीय भूमिका अपनाउन सक्ने खुबी आवश्यक पर्छ भन्ने जनताको उपाध्यु छ । यसैले कायमै सन्तुष्ट गरौउन गर्दै पत्त आकर्षण बोली बस्नुपर्ने हुन्छ । जनता समाज पार्टीलाई भन्ने अधिकार नेताको मान्यता छ । यसै बालबालीमा मोहिर व्यक्तित्व नै चाँडो सत्तामा पुग्छन् । चालबाजीको अन्तिम लक्ष्य पनि सत्ता नै हो । तर अगाडि जसोकोई पड्कान र नाटक सम्पन्न गर्ने पनि सत्तामा पुगिसकेपछि सत्तासीन व्यक्तिको बोली र व्यवहारमा परिणत आउनु भनें त्यस्तो व्यक्ति दलीय धरातलबाट मात्रै पड्छी गतिपुर्ता सत्तामा स्थापित हुन कहिल्यै सक्ने । ओली प्रधानमन्त्री भइसकेपछि पनि आफ्नै पक्षी गतिमा लाग्ने नै छिन्थी उडाउने अभिव्यक्ति दिएर आफै नाट्यरूप गरेका छन् ।

बालबाला प्रधानमन्त्री ओलीले 'दश' सल्लाहकार छेर नियुक्त गरिसकेका छन् । कतिपय सल्लाहकारलाई आफूले पाउनेभन्दा बढी सेवासुविधा प्रदान गरेर प्रोत्साहित पनि गरिएका छन् । बरिपरि सल्लाहकार र निश्चय भइन्छ सामाम्य लिएर हिँड्ने गरी प्रधानमन्त्रीले सल्लाहकारलाई एक वर्षभित्र लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने, एक दुई दिनभित्रै नाकाबन्दी खोल्ने, मिलिपुर्ता सामाम्य अन्त्य गरी घरघरमा राग्य पाइनुलाई जनाउन गर्ने र काठमाडौंमा मेले गर्ने सेवा सञ्चालन गर्नुजस्ता दीर्घकालीन महत्त्वका रणसञ्चालन कार्यहरू हुन सक्छन् । तर, सल्लाहकारले दिएका उपरनिष्ठ सुझावलाई कायम गर्न प्रधानमन्त्रीलाई विविध श्रेयमा ख्यातिजन्य कार्य वा सल्लाहकार आवश्यक पर्ने सक्छ । यस क्रममा नाकाबन्दी खोल्ने गरीजनामा पेश गर्ने सल्लाहकार, लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने जलविद्युत योजना निर्माण गर्ने सल्लाहकार, घरघरमा राग्य पाइनु जनाउन गर्ने प्राविधिक सल्लाहकार तथा काठमाडौंमा मेले गर्ने भग्य निर्माण गर्ने सल्लाहकारलाई अपात्र आवश्यकता अनुसार जेजस्तो प्राविधिक सल्लाहा आवश्यक पर्ने हो, तत्कालै दिन सक्ने आवश्यक संस्थाका सबै सल्लाहकार वायव्यक चाँडै वा एक दुई दिनभित्रै नियुक्ति गरी नियमित समरक्षीमाग्न प्रधानमन्त्रीले होला कुरालाई कार्यामा परिणत गरी जनतालाई विश्वासिलो बनाउनु सम्पूर्ण छ । यदि, प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले अहिलेसम्म आफूले होलाका उपरनिष्ठ सबै कार्यालाई छुडेर नाकाबन्दी ताल्ने उडाउने र लोडसेडिङ बन्द दिनभित्र जनताले अनुभूति भन्दा भन्ने पूरा गरे भनें उनी सल्लाहकै किर्तयुक्त महत्त्वका कार्यहरू पदम कामसेरकै छोटो कार्यकालमा सल्लाहकै ब्रम्हा नै भनी उनको पुजा गर्छन् ।

कुनै पनि राजनीतिक व्यवस्था आफैमा साथ हुन सक्दैन । राजनीतिक व्यवस्थालाई साथमा परिणत गरौउने हात राज्य सञ्चालककै हुन्छ । राज्य सञ्चालक भनेंका सत्तामा पुग्ने नेताहरू नै हुन् । सञ्चालकले असल नियतले राज्य सञ्चालन गरे व्यवस्था स्वतः राखो ठानिन्छ भने सञ्चालक गलत भए व्यवस्था पनि बरान बन्द पुग्छ । करिव शताब्दीअघिरहेको मुलुकको राजनीतिक अवस्थाको अनुभव लिएका व्यक्तिहरू हाको समाजमा छेर छन् । राणा शासनदेखि प्रजातन्त्र, पञ्चायती व्यवस्था, पुनः प्रजातन्त्र, गणतन्त्र र लोकतन्त्रसमेतको अनुभव गरिसकेका हाका अग्रज सिंहीहरू कुन व्यवस्था कसरी छेउ र कुन व्यवस्था के कारणले बेछीक भन्योराया हाका लागि दुपुर्ताकै प्रतीक मानिन्छन् । राणा शासनकै कुरा गर्ने हो भनें राणा प्रधानमन्त्री पद्मशमसेरले आफू प्रधानमन्त्री हुनासाथ

'म राष्ट्रको नाक हुँ' भनी राणा शासननिबद्ध एकचित्त बन्दै गएको जनसमुहलाई कार्यान्वित गरौउने प्रयास गरेका थिए । व्यक्तिगत रूपमा पद्मशमसेर उदारवादी मानिन्छन् । उनको तिनबन्ने छोटो कार्यकालमा बैदायिक कानून २००४ लगायत अन्य धेरै सुधारका विधामा नमएका होइनन् । तर, उनकै समकालीन तत्को पुस्ताकै राणाहरूको पड्कानले गर्दा पद्मशमसेर अपदस्थ हुन पुगे । सम्भवतः पद्मशमसेर नामा समसमय प्रधानमन्त्री बनेका भए नेपालमा उनको कार्यकालमै उल्लेख सुधार हुन्थ्यो भन्ने कुरा उनको पालमा भएका केही महत्त्वपूर्ण कार्यले सकेन गएको । पद्मशमसेरकै पालामा राजनीतिक पार्टी खोल्न पाउने व्यवस्था भएअनुसार राष्ट्रिय कांग्रेस पार्टीको स्थापना हुन सको । यसैगरी बिजुली बत्ती बाल्न पाउने, वर्षासाधारणले रडिगो सेउ राउन पाउने, मोर्चा विशाको घराम, कन्या स्वयंसेवक स्थापना, स्वीकृति लिएर विद्यालय खोल्न पाउने व्यवस्था, काठमाडौं मंगरपालिका गठन गर्ने इजाजत, बाघ चारिपट्टीको स्थापना, कर्ता लामोमेलन गर्ने व्यवस्था र नेपाल साहित्य परिषद्को स्थापना जस्ता दीर्घकालीन महत्त्वका कार्यहरू पदम शमसेरकै छोटो कार्यकालमा भएका थिए । जुन अहिले पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण

ठानिन्छन् । समष्टिगत रूपमा राणाहरूले गरेको १ साय ४ वर्षको जलियावाला बागमा गोली जताएका लागि कालो दिन साबित भए पनि पद्मशमसेरकै कार्यकाललाई मात्रै हेर्ने हो भने उनको शासनकाललाई ज्योतिर्मय दिनका रूपमा लिने सकिन्छ । व्यवस्था आफैमा नराम्रो होइन । व्यक्ति उदार भए व्यवस्था राम्रो ठहर्दिन्छ भनें दुपुर्ताका लागि पद्मशमसेरको कार्यकाललाई हेर्ने सकिन्छ । यसैले, व्यक्तिले नै व्यवस्थालाई साथमा परिणत गरौउने हो । सञ्चालकका देश र जनताउपरको आफ्नो कर्तव्य र दायित्व विमिए भनें नामले मात्रै कुनै पनि व्यवस्था जनहितकारी हुन सक्दैन भन्ने कुरा राणाकालदेखि अहिलेसम्मको मुलुकको राजनीतिक अवस्थाले नै पुष्टि गर्दै आएको छ ।

संविधान निर्माण भएपछि मुलुकको राजनीतिक अवस्था हटौं मुलुकले विकास पाउछ भन्ने आशामा रहेका जनताहरू अहिले निरास देखिन्छ । थिहिए भए पनि संविधान त आयो, आफै तीम भौतमा संशोधन पनि भयो तर संशोधित संविधानले पनि राजनीतिक असन्तुष्टिलाई सम्बोधन गर्न सकेन । प्रधानमन्त्रीले संवैधानिक कसमाः समाधान गरै मुलुकलाई अग्रगम्यको दिशातिर होर्‍याउने उद्देश्यले सत्तामा पुगेका दलविच नै अहिले बटपट उल्लयन भइसकेको छ । यही बटपट र नेताहरूको आफ्नो विचारतापीले सरकार बास्तविक सरकारकै रूपमा प्रस्तुत हुन सक्ने । सकारुद गठबन्धनभित्रकै अस्थिरताका विराताई प्रधानमन्त्रीले मेट्न सकेको छैनन् भनें सत्ताबाहिरका अन्य दललाई समेटेो राष्ट्रिय संघमेलिक साथ शीत बस्ने मान्यतिका प्रधानमन्त्री ओलीमा देखिन्छ । नैसर्ग्य अहिले पार्टीले सरकारको नेतृत्व गरेको यो चौबी पटक हो । यसअघिका मनमोहन अधिकारी, माधवकुमार नेपाल र कलनचाम बालकोट नेतृत्वको सरकारको कामचलायबो जनात जानकारी छन् । विगतका उपरागत तिन सरकारका सरकारगरी श्री सरकारलाई तुलनात्मक रूपमा हेर्ने हो भनें यो सरकार सबैभन्दा फितलो छैन ।

व्यक्तिको कार्यक्षेत्र र व्यवहारको आधारले विरोधता हुन्छ । योग्यता, अवयवकता, सारगर्भताका, इमान्वारित र अप्रक परिधम नै व्यक्तित्वलाई सफलताको विश्वर चडाउने माध्यम हुन् । कार्यालय सहायकले मुख सचिवको आस गर्नु, पुरी जवानले आईजीपीको अभिलाषा राख्न, सैन्य जवानले सेनापतिको अपेक्षा गर्नु कुनै अनौठो कुरो होइन । यस्तै, उच्च उद्देश्य र मान्यतले नै प्रोत्साहित गर्ने सल्लाहकार छ । बरिपरि सल्लाहकार र निश्चय भइन्छ सामाम्य लिएर हिँड्ने गरी प्रधानमन्त्रीले सल्लाहकारलाई एक वर्षभित्र लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने, एक दुई दिनभित्रै नाकाबन्दी खोल्ने, मिलिपुर्ता सामाम्य अन्त्य गरी घरघरमा राग्य पाइनुलाई जनाउन गर्ने र काठमाडौंमा मेले गर्ने सेवा सञ्चालन गर्नुजस्ता दीर्घकालीन महत्त्वका रणसञ्चालन कार्यहरू हुन सक्छन् । तर, सल्लाहकारले दिएका उपरनिष्ठ सुझावलाई कायम गर्न प्रधानमन्त्रीलाई विविध श्रेयमा ख्यातिजन्य कार्य वा सल्लाहकार आवश्यक पर्ने सक्छ । यस क्रममा नाकाबन्दी खोल्ने गरीजनामा पेश गर्ने सल्लाहकार, लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने जलविद्युत योजना निर्माण गर्ने सल्लाहकार, घरघरमा राग्य पाइनु जनाउन गर्ने प्राविधिक सल्लाहकार तथा काठमाडौंमा मेले गर्ने भग्य निर्माण गर्ने सल्लाहकारलाई अपात्र आवश्यकता अनुसार जेजस्तो प्राविधिक सल्लाहा आवश्यक पर्ने हो, तत्कालै दिन सक्ने आवश्यक संस्थाका सबै सल्लाहकार वायव्यक चाँडै वा एक दुई दिनभित्रै नियुक्ति गरी नियमित समरक्षीमाग्न प्रधानमन्त्रीले होला कुरालाई कार्यामा परिणत गरी जनतालाई विश्वासिलो बनाउनु सम्पूर्ण छ । यदि, प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले अहिलेसम्म आफूले होलाका उपरनिष्ठ सबै कार्यालाई छुडेर नाकाबन्दी ताल्ने उडाउने र लोडसेडिङ बन्द दिनभित्र जनताले अनुभूति भन्दा भन्ने पूरा गरे भनें उनी सल्लाहकै किर्तयुक्त महत्त्वका कार्यहरू पदम शमसेरकै छोटो कार्यकालमा भएका थिए । जुन अहिले पनि उत्तिकै महत्त्वपूर्ण

मुंगेमा परेर तडुविएको चरितार्थ त्यहाँ पाइन्छ । त्यही पेशा स्वदेशमा गर्दा र विश्वमा गर्दा समाज र व्यक्तिको हेराइमा फरक होको कारण के हो ?

हाम्रो हिसाबले विदेशीले जनातिलाई स्वदेशमा नै प्रयोग गर्ने के गर्नुपर्ने ? रोजगारी र विकासका सम्भावनाविच परस्पर समन्वय गरी गरी कार्यन्वयन गर्ने विमल भइसकेको छ । बिगिस्तार विदेशिएका युवा जनातिलाको सीप, धर्म र शक्ति आफू नै देशमा खर्च गर्ने नीति तथा रणनीति नबनाउनेल परिणमताको निर्यात भोनुको विकल्प छैन । संविधानको कसमाः कार्यन्वयन तथा समुद्र, स्वास्थ्य र शासन नेपाल बनाउनुका लागि सबै दलहरूवच सद्भाव, सहयोग, सहकार्य, समन्वय, समीक्षा र स्वाधिलको बातावरण आजको आवश्यकता हो ।

जलविद्युतमा बिचको दोस्रो ठूलो देश भएर पनि लोडसेडिङको चर्का कटपड्कान, देशभित्र नै स्थानीय लगानीबाट उत्पादन हुने कृषियन वस्तु विदेशको भर पर्नुपर्ने, सस्तोमा जडीपुटी विदेश पठाएर महँगो औषधी विदेशबाट आयात गर्नेलगायतका परिणमतामुखी अल्लो गतिविधिलाई निरस्तालाई गरेर आत्मनिर्भर हुन अहिलेको नाकाबन्दीलाई असरका रूपमा उपयोग गरिनु बुझिमाती हुन्छ । यस्तै परे चेतछ, बुझिमाती चेतै चेतै भनें ६ महिनाअघि आफ्नो विनाशकारी महाभूकम्पले धनजनको अकल्पनीय क्षति भए सांपनि यसबाट सबै मिशर संविधान बनाउने चेत रहनसलाई खुसको थियो । जस्तै, भारतले गरेको अहिलेको हेराइमा अहिलेको नाकाबन्दीलाई असरका रूपमा लिएर देशभित्र रहेको प्राकृतिक स्रोतमाउनको व्यबस्थागत र विस्तार गरिनुपर्छ । अहिलेको विषम परिस्थितिकामा जनतामाथि राष्ट्रियताको भाविकता प्रकट भएको छ । फलतः जनता केवला विद्रोहले मात्र नभई सशस्त्र प्रयत्न गर्ने सकिन्छ भनेजस्तै राष्ट्रियतालाई उन्नत भएको र यस जगजगलाई सकाराले विकासमा ल्याइहाकिमा व्यवस्थापन गरी आफ्नो मुलुकलाई उन्नत राख्न सके पनि अहिलेको उत्तरोत्तरवादी निरीहता भविष्यमा दोहोरिने थिइन ।

karki.babukaji@yahoo.com

नाकाबन्दीबाट सिकनुपर्ने पाठ

समेत आफूलाई हिन्दुवादी पार्टीको दावी गर्ने भारतीय जनता पार्टीको सरकारले नाकाबन्दीमा थप कडाइ गरेर खन्यो जसबाट आन्तरिक निर्वाचित संविधान सभाको अल्पसङ्ख्यक बहुमत १/१ प्रतिशतले बनाएको संविधानमा भारतले अझै ६० प्रतिशत समासदले मात्र समर्थन गरेका थिए । आफूलाई विचारको सबभन्दा ठूलो लोकतान्त्रिक देश ठान्ने भारतले नेपालप्रति गरेको अहिलेको रवैयाले भट्टो साबित गरिरहेको छ । नेपालको संविधान भारतको मौजूदा संविधानभन्दा लोतान्त्रिक मुल्यमात्रा तथा मौलिक हक र अधिकारका क्षेत्रमा कुनै पनि मुल्यमा निरीह छैन ।

भूकम्पले नाग, वास र स्वास्थ्यको अपात्र बहालको अवस्था नाकाबन्दीले थप कष्टकर बनाएको छ । असल छिमेकी भारतबाट र राततगायतका स्वास्थ्यसम्बन्धी उपकरणको हाहाकारका कारण नितीय नागरिकले उपचार अभावमा ज्यान गुमाउनुपर्ने विवशता आइलागेको छ । भूपरिमेयट देवलले अन्तर्राष्ट्रिय कानुनअनुसार पाउनुपर्ने व्यापार तथा पारवहनको निवाध सुविधालाई जवजस्तो निषेधन अहिले भोगनुपर्ने छ । विगत लामो समयदेखि इन्धन आपूर्तिको लागि एउटै देशमा मात्र निर्भर रहँदाको निती परिणीत नेपालले अहिले भोगनुपर्ने छ । आफू नै देशमा भएको खोतखानको उपयोग र सदुपयोगसमेत नगरी अभाव, दबाव र प्रभावमा परी अर्काको भर पर्दाको निरीहता यस नाकाबन्दीले उजागर गरेको छ ।

केही वर्षअघिसम्म कृषियन बस्तुहरू चासमा, दाय तथा तरकारी भारतलगायतका तेस्रो मुलुकमा निर्यात गर्दै आएको थियो । तर, अहिले खाद्यान्न मात्र नभएर आलु, प्याज, सागसम्बरसमेत भारतमा भर पर्नुपर्ने लाजमदी विवशता गइरहे परोको छ । कृषीका लागि उर्बर भूमि बाँकी बसेको छ । गाउँघरमा युवापलाका मात्र छन् । ४० लाखभन्दा बढी युवा अतिशयता लागि मुसलमान मुल्लिकको अवस्था छ । मुलुकमा अक्षरग्राहक कारण उद्योगधन्दा बन्द हुने क्रममा छ । रोजगारी विजनाको भविष्यदर्शी योजना सरकारले त्याउन सकेको अवस्था छैन । दिगो विकासभन्दा पनि सत्तामा

कसरी टिकिराख्ने भन्ने खाँसी तिडकभन्दा नै ताहाल्लुको होइ चलेको पाइन्छ । विगतमा सत्ता परिवर्तनका लागि आफ्नो स्वार्थअनुसार भारतको हस्तानुपार्इ अग्रसरगै ठान्ने नेताहरूको निरीहता पनि अहिलेको नाकाबन्दीले प्रमुख कारण हो । विगतमा जस्तै 'भाइ फुटो गंवार सुटो' को संस्कार दलहरूमा रहिरहे नेपालीले यस्ता सफ्टे मिथ्यामा पनि नबैठोनुपर्ने भन्न सकिन्छ ।

प्रत्येक वर्ष करिव ४ लाख नयाँ युवा श्रमचर्जामा

आउने गरेका भएता पनि रोजगारीसम्बन्धी दीर्घकालीन समस्यालाई रणसञ्चालन अघि सार्न सकेको छैन । नेपाली युवाका लागि विदेश जान रहर फेसनजस्तै भएको छ । युवा जनातलाई निरास भएर रोजगारीका लागि विदेशिर र उनीहरूले पठाएको रैमिडसाले देवाको अवयन्त आनिनु सकिन्छ राखी सकेन होइन ।

रोजगारीका लागि नेपालीहरू भौतारिदै कस्तुरीले आफूमा भएको सुगन्धित विनाको मात्र नभएर आफ्नै

वास्ता आयो भन्दै भौतारिएर हिँडेजस्तै भुगन्त्याका रूपमा आफू नै देशमा उपलवध पेशा अंगाल्न हिँड्छन् । उहाँहरू, लाली रणैया खर्च गरेर खाडी मुलुकको पुचण्ड गरीमा जौमिमापुर् बालाचरमा तरकारी, फलफूलकोषी, मेडा चार्जेन र गडा जोलाउनेजस्ता कृषियन काम गर्ने तल्लुदमछाड्का साथ पुगेका छन् । अर्कोतर्फ छिमेकी देशबाट रोजगारीका लागि नेपाल आएर फलफूल तरकारी र अन्य सामान बेच्न सहर बाजारमा मात्र नभएर विकट गाउँमा पनि छुट्याछुट्यालि

पुगेको पाइन्छ । तर, गर्वसावस त्यही काम स्वदेशमा नेपालीले किम गर्दैनन् ? त्योभन्दा ललसोरको काम गर्ने मुखलान नै पस्नुपर्ने किन ? यस्तो मानवीयतालाई कसरी परिवर्तन गर्न सकिन्छ ? आफ्नो देशमा रोजगारी नभएमा चरैरित्त असावै असावबाट छटपटिँदै निरास भई विकसिएर विदेशिएका नेपाली कन कष्टकर र अनवीच व्यवहार सहन बाध्य भएर विचरन्मा परोको समाचार छापमा बगेनी पाइन्छ । यसरी, तावाबाट परोको साध

सुंगेमा परेर तडुविएको चरितार्थ त्यहाँ पाइन्छ । त्यही पेशा स्वदेशमा गर्दा र विश्वमा गर्दा समाज र व्यक्तिको हेराइमा फरक होको कारण के हो ? हाम्रो हिसाबले विदेशीले जनातिलाई स्वदेशमा नै प्रयोग गर्ने के गर्नुपर्ने ? रोजगारी र विकासका सम्भावनाविच परस्पर समन्वय गरी गरी कार्यन्वयन गर्ने विमल भइसकेको छ । बिगिस्तार विदेशिएका युवा जनातिलाको सीप, धर्म र शक्ति आफू नै देशमा खर्च गर्ने नीति तथा रणनीति नबनाउनेल परिणमताको निर्यात भोनुको विकल्प छैन । संविधानको कसमाः कार्यन्वयन तथा समुद्र, स्वास्थ्य र शासन नेपाल बनाउनुका लागि सबै दलहरूवच सद्भाव, सहयोग, सहकार्य, समन्वय, समीक्षा र स्वाधिलको बातावरण आजको आवश्यकता हो । जलविद्युतमा बिचको दोस्रो ठूलो देश भएर पनि लोडसेडिङको चर्का कटपड्कान, देशभित्र नै स्थानीय लगानीबाट उत्पादन हुने कृषियन वस्तु विदेशको भर पर्नुपर्ने, सस्तोमा जडीपुटी विदेश पठाएर महँगो औषधी विदेशबाट आयात गर्नेलगायतका परिणमतामुखी अल्लो गतिविधिलाई निरस्तालाई गरेर आत्मनिर्भर हुन अहिलेको नाकाबन्दीलाई असरका रूपमा उपयोग गरिनु बुझिमाती हुन्छ । यस्तै परे चेतछ, बुझिमाती चेतै चेतै भनें ६ महिनाअघि आफ्नो विनाशकारी महाभूकम्पले धनजनको अकल्पनीय क्षति भए सांपनि यसबाट सबै मिशर संविधान बनाउने चेत रहनसलाई खुसको थियो । जस्तै, भारतले गरेको अहिलेको हेराइमा अहिलेको नाकाबन्दीलाई असरका रूपमा लिएर देशभित्र रहेको प्राकृतिक स्रोतमाउनको व्यबस्थागत र विस्तार गरिनुपर्छ । अहिलेको विषम परिस्थितिकामा जनतामाथि राष्ट्रियताको भाविकता प्रकट भएको छ । फलतः जनता केवला विद्रोहले मात्र नभई सशस्त्र प्रयत्न गर्ने सकिन्छ भनेजस्तै राष्ट्रियतालाई उन्नत भएको र यस जगजगलाई सकाराले विकासमा ल्याइहाकिमा व्यवस्थापन गरी आफ्नो मुलुकलाई उन्नत राख्न सके पनि अहिलेको उत्तरोत्तरवादी निरीहता भविष्यमा दोहोरिने थिइन ।

karki.babukaji@yahoo.com

■ बाबुकाजी कार्की

सहज आपूर्तिको लागि विकल्प जोडेर आत्मनिर्भर बन्नुको विकल्प छैन भनेर पाठ नाकाबन्दीले सिकाएको छ ।

मौजूदा नाकाबन्दीमा अरुलाई सरापर मात्र समस्याको समाधान हुने अवस्था छैन । राज्यको अकर्मण्यता र अदृष्टीताको परिणामा पनि हो, अहिलेको विषम अवस्था । यस नाकाबन्दीलाई विकास र निर्माणमा आधारक र व्यावहारिक नीति तथा रणनीति अवलम्बन गर्ने अवसरका रूपमा लिनुनुपर्छ । सहज आपूर्तिको लागि विकल्प जोडेर आत्मनिर्भर बन्नुको विकल्प छैन भनेर पाठ नाकाबन्दीले सिकाएको छ । नाकाबन्दीका कारण नेपालीको दैनिक गुजारा कठिन बन्दै गएको छ । विगतदेखि नै भारतीय अहकार र हेराइ प्रवृत्तिको कोपानजनमा नेपाल बेलाबखत पर्दै आएको हो । नेपाल र भारतको सम्बन्ध सन्धिविधि बेटी र गेटोको मात्र नभएर संस्कार, संस्कृति र प्राकृतिक हो । विनाकारी मुकदमाबाट थिथिथिथि परेको अधिक जर्जरोमा नाकाबन्दीले थप धराशायी बनाएको छ । हिन्दूहरूको महत्तु चाड दसैँमा

कडा बन्दै मौसमी रुघाखोकी

■ डा. प्रकाश बुढाथोकी

रुघा एक सामान्य रोग भए
तापनि हेलेक्फ्याइड गर्दा
यो अन्य ठूलो रोगको कारक
बन्न सक्छ ।

संसारमा रुघा नलागेको व्यक्ति भेटाउन मुस्किल पर्छ । त्यसमा अझ जाडो मौसममा के बच्चा, के बयस्क के बुढबुढा रुघाखोकीबाट आक्रान्त नहुने विरलै पाइन्छ । चिसो मौसममा भाइरास सजिलै चोरीर फैलन सक्ने भएकाले रुघाखोकी, नाकबाट सिँगानु बग्नु, हाँसुनु आउनु, घाँटी दुख्नु जस्ता समस्या सबैजसो भोग्ने र सामान्य मान्ने गरेका छन् । तर, दुई साताभन्दा मुभ्नुमा रुघाखोकी र भाइरल एन्ड जन्मभन्दा बढीको मृत्यु भएको छ भने उपच्यकामे पनि चिकित्सकको परामर्श लिनुपर्ने र केहीमा त भेन्टिलेटरमै राखेर उपचार गर्नुपर्ने स्थिति आएको छ ।

रुघा के हो ?

रुघाखोकी २ सयभन्दा बढी भाइरास प्रमुखतया इन्फ्लुएन्जा भाइरासद्वारा हुने संक्रामक सरुवा रोग हो । मिस्रो भाइरास समूहको इन्फ्लुएन्जा भाइरासका ए. बी. र सी प्रजाति हुन्छन् । यो भाइरासको एकपटकको आक्रमणले छोटो समयका लागि

इन्फ्लुएन्जा विन्डु र हरेक पटक नयाँ भाइरासको संक्रमण हुन्छ ।

विश्वभरमा र नेपालमा समेत हरेक वर्ष रुघाखोकीजस्ता श्लेष्माजन्म रोग इन्फ्लुएन्जाको प्रकोप बढि महिना भरिहन्छ तर जाडोको थालनी र अन्त्यमा बढी प्रभाव हुने गरेको देखिन्छ । अमेरिकन लड्स एसोसिएसनका अनुसार रक्कस जाने र प्राथमिक कक्षामा पढ्ने बच्चा ३ देखि १२ पटक प्रतिवर्ष र किशोरावस्था र यौवनावस्थामा बर्षेनि २/४ पटकसम्म संक्रमित हुन्छन् । एलबी संघको तथ्यांकमा २० देखि ३० वर्ष उमेर समूहमा बालबालिकाको निरन्तर सम्पर्कका कारण पुर्यामा भन्दा महिलामा बढी संक्रमण हुन्छ ।

कसरी लाग्छ वा सार्छ ?

प्रत्यक्ष सम्पर्क एवम् हावाबाट एक व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिसमा सार्ने भएकाले तथा भाइरास हावामा हुने एकाइले ज्वरा मीठाभाइ हुनु स्थान, सिमामा हल, बस, विद्यालय, जाजा आदि थुलो तथा प्रत्यक्षतया स्थायमा छिड्ने सन सम्भावना हुन्छ । विरामीले खोबन्दा, बोन्दा, हाँसुनु गर्दा लाठी बिषाणु हावामा फैलिन्छन् । अन्य मानिसले श्वास लिँदा सो बिषाणु निरोपी मानिसको फोक्सोमा पुग्छ । बिषाणुले अनुकूल वातावरण पाएमा त्यस बिषाणुले असर गरी रोग देखाउँछ । पहिलो २ दिनमा संक्रमण बढी हुन्छ । संक्रमण जाडो र गम्भीर प्रकृतिको रुघाखोकी बालबालिका, भेटावामा, भयभरी, उच्च रक्तचाप, दम, मुटु, एचआईवी एन्ड, अग्रणी, हेपेटाइटिस, रक्तज्वरा र कुपोषण तथा संवेदनशील शरीर छिड्ने एलबी हुन्मा हुन्छ ।

लक्षणहरू

रुघाखोकी मानिसबाट मानिसमा मौसम परिवर्तन हुने समयमा तथा शरीरको प्रतिरक्षात्मक क्षमता ह्रास भएको स्थितिमा अत्यन्त छिटो र साँझोलासँग कुनै पनि उमेर तथा लिंगका धनी र गरिबलाई नछुट्दो फैलिन्छ । बिषाणुको संक्रमण भएको केही घण्टादेखि १/२ दिनमै लक्षण देखिन्छ ।

संक्रमण भएपछि नाकबाट पानीजस्तो

पातलो सिँगान बन्नु, हाँसुनु लागिरहन्छ, नाक सरुवाउनु । अर्था रिसाँने भई आँसु चोकिन्छ । बाक्काची लाग्ने, थान्ना हुने, सुखा खोकी लाग्छ । छाती दुख्छ र नाकको मुकोमा सुनिने भएकाले श्वास फेर्ने गाह्रो हुन्छ । थुक, पानी पिउनु, निल्न पनि गाह्रो हुन्छ । शरीरमा थकाको अनुभव हुन्छ, टाउको भारी भई दुख्छ । धेरै ज्वरो आउँछ, जिउ दुख्छ, कान बन्द हुन्छ ।

विशेषगरी, तबजाल शिशु र बालबालिकामा घाँटीमा खसखस गरी खोकी लागिरहन्छ जसलाई

घाँटी खसखसउने, कोखाउने भनिन्छ । नाक बन्द हुन्छ, ख्वाद र सुँडेने क्षमतामा कमी आउँछ । घाँटी खसखसपछि कफ आउँछ । पातलो सिँगान दिन बढ्दै जाँदा वाक्को र पहेंलो हुँदै जान्छ, अस्सरा नाक बन्द भरिहन्छ, खान रूचि नहुने हुन्छ । चुरोट खानेमा कडा लक्षण देखिन्छ भने चिसो थाममा बढी र बालबालिका, बुढा तथा शारीरिक रूपले अशक्तहरूमा लामो समयसम्म लक्षण रहन्छ । जटिलता नभएमा ३/४ दिनमा लक्षणहरू कम भएर जान्छन् । परैनु उपचारले निको नभए, १

साय २ डिग्रीभन्दा बढी ज्वरो आए जिउ कामे, टाउको बढी दुबै, घाँटी बाँगेर, बाक्काची लागे, थान्ना भए, छाती दुबै र सास फेर्न असजिलो भए तुरुन्त चिकित्सकलाई देखाउनुपर्छ ।

जटिलता

इन्फ्लुएन्जाले साधारणतया रुघाखोकी, ज्वरो तथा श्वासप्रश्वाससम्बन्धी सामान्य संक्रमण गराउने भए पनि ट्युक्रियाइटिस, ब्रोन्काइटिस, ओकोलाइटिस, ब्रोकोमोनिया फरेन्जाइटिस, लेरेन्जाइटिस, निमोनिया, राइनाइटिस, साइनोइटिस, एम्प्युट ओटाइटिस मिडिया, व्याक्टेरियल संक्रमण, टक्सिक कार्डियोमायोप्याथी, इन्फेफलाइटिस, इन्फेफलोप्याथी, न्यूरोप्याथी, एम्फेमेया र डिफेमेया पनि हुन सक्छ । जाडो थाममा हुने इन्फ्लुएन्जाले हृदयरोग र हृदयाघातसमेत हुन सक्ने देखाएको छ । त्यसकारण रुघा एक सामान्य रोग भए तापनि हेलेक्फ्याइड गर्दा अन्य ठूलो रोगहरूको कारक बन्न सक्छ ।

उपचार

हुन त रुघाखोकी भाइरास इन्फेसन भएको हुँदा यसको रामबाण औषधि छैन । भाइरास इन्फेक्सनको उपचार गर्दा १/२ साता तथा उपचार नभएदा ७/१४ दिनमा निको हुन्छ । तर, नकारात्मक तराई कम गर्न थप संक्रमण र जटिलता रोक्न बिदेशमा एन्टीभाइरल औषधिको प्रयोग, रोगविन्डु खोप वा ग्यासिन पनि दिइने चलन छ । रोग, नेपालमा मरणा औषधि र खोपको आर्थिक भार सेहो नसकिने भएकाले लक्षणअनुसार र संक्रमणको अवस्था सिर्जना हुन नदिन उपचार गर्ने गरिन्छ ।

ज्वरो नहट्दासम्म विरामीलाई आराम गराउने प्रशस्त माझमा तरल पदार्थ खान दिने, न्यानो गरी राख्ने र भेन्टिलेसन भएको कोठामा छुट्टै राख्ने सल्लाह पनि दिइन्छ । भक्करी उमालेको पानी भाँडामा राखेर ओढ्नेले छोपेर दिनमा दुई तीन पटक बास लिइदा कोठामा प्याल खुला भएर श्वास फेर्न सजिलो हुन्छ । एन्टिब्याोटिकले व्याक्टेरिया मात्र भाँड्छ भाइरास होइन र चिसो र फलामा काम गर्दैन ।

पाठक मत

सरकार यसरी देश चल्छ ?

■ शिवराम भण्डारी

सरकार आफ्नो कुर्सी जोगाउन अक्षर अक्षरको मन्त्रालय फोर्दै मन्त्रीहरू भर्ती गर्नुमै त्यस्त छ । देशको अर्थतन्त्र जतासुकै जाओस्, भूकम्पपीडितको अवस्था जस्तोसुकै दयनीय बनोस्, जनताको दैनिक जीवन जितिसके कष्टकर बनोस्, मर्दानी, कालोबजारी, अभाव जतिसुकै मौलाओस् मतलब छैन सरकारलाई ।

राष्ट्रवादी सरकार अर्थात् प्रधानमन्त्रीज्यू, योजना बनाउनु एकसयै बमो हो । कार्यान्वयन र व्यवस्थापन गरेर खाजुनु त भने राम्रो । चुनौती पुर्यामा प्याग प्याग फिट गरिदिने, हावाबाट विजुली निकालेर एक बर्षभित्र देशलाई लोडशेडमुक्त बनाउने, डिजेलवाला भुर्र खुवाँ छोड्ने बस होइन, इन्धनजनिक बस चलाउनेजस्ता महत्त्वपूर्ण घोषणा प्रधानमन्त्रीले गरेका छन् जुन कुनै पुरा गर्न उचित पुर्वाधार र आधारहरू चाहिने होइन र ? विनाआधारको उखानटुक्का भन्नु र योजना कार्यान्वयन गर्नु भनेको फरक कुरा हो ।

प्रधानमन्त्रीज्यू, नाकाबन्दीले गर्दा खाद्यान्न, इन्धन, लताकपडा, औषधिजस्ता आधारभूत आवश्यकताबाट जनता वञ्चित भरिहरेका बेला हावाबारी गफ गर्दै हिँड्नु साँझे ज्ञानासद वयो । लोकम्पपीडित जनतालाई एउटा कम्बल र प्याटिफको छानो दिन नसक्नु तर ठुल्लुमा सपना देखाउँदै हिँड्नु साँझे चित्त नबुझ्ने कुरा हो ।

शक्तिमा नपुग्दासम्म के गरे पनि जसो गरे पनि जस्तोसुकै भाषण गरे पनि दिक्कै थियो । तर, प्रधानमन्त्रीजस्तो पदमा जस्तोसुकै त विचारले गर्न नसकिने सपना बोर्डे हिँड्नु आफ्नो कमजोरी नभल्ने छैन खोजेको जस्तो भएपछि र ? पहिले केही नेतारले ११ बर्षमा सिपागी र विस्डजरच्यान्ड बनाउँछ, मेसन्जरीको पानीले काठमाडौँको सडक पखाछ्छ भनेकै भएको छ, हावाबाट विजुली र चुनो चुनोमा थोसा पाइए । यो जनता मुल्याङ्कन क्या मात्र हो भनेर बुझ्नेका छैन, आमजनताले ।

प्राथमिक रूपले सम्भवजस्तो लाह्छ, तर सोतसाधन र तरलताको अभावले गर्दा नक्कल पुरा नहुने सपनामा हामी मुभै भरिहरेका त छौँ । सविधान जारी हुनुपरे भोस, जनमतगोह, दलित, धार्म, महिलासमागत समुदाय आफ्नो एक अधिकार सम्मानमा समेटिनुपर्ने, अन्तरिम सविधान र विधानमा भर गरेका समष्टिहरू कार्यान्वयन हुनुपर्ने भन्दै अन्तरिमको अभावले गर्दा नक्कल पुरा नहुने सपनामा हामी मुभै भरिहरेका त छौँ । ४ असोजमा मधेशमा ४४ जनसङ्ख्याले ताली खेलेर मधेशमा बन्दुकबाजी, काठमाडौँमा अतिरिक्तवाजी भई विजयजय मारए । बाँकीवै पुर्यामा एकाएक विश्वको उल्फुट खोलाधन जारी भई सुगीत कोइरालाले सरकारबाट विस्थापित ।

सविधान जारीपछि एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली

आइतबार ? र जनतालाई लोडसेडिङ होस्, जनताको चुनौती नभियो, कसलाई के सरोकार ? ओली सरकार, नयाँ र विश्वकै उल्फुट सविधान भिन्ने अभावक मन्त्रालय फोर्दै नेताहरूलाई मन्त्रीमा भर्ती गर्नुमै त्यस्त छ । राज्यभर बढेको, जनताको दैनिकी कष्टकर भएको र पीडाको के सरोकार ? देशको अर्थतन्त्र ओलागो लामो अवस्थामा 'भाइरास' को यात्रामा लम्कियो, कसलाई के सरोकार ? हामीलाई नाफाको भन्दा घाटाको राष्ट्रवाद प्यारो छ । भारतीय नाकाबन्दीभरी इन्धन, तस्करी र कालोबजारीले करिब १५ अर्ब रुपैयाँको कमाइ गरेपछि त्यति नै एकम राज्यलाई घाँट्ने हो । यो सक्ने कारण के थियो ? यदि, हामी नाफाको राष्ट्रवादको हिसाब किताब गर्ने थियौ भने यो अवस्थाको सिर्जना हुने थिएन ।

त्यति ठूलो कम्पले ठुला हाइड्रोप्लान्ट बन्ने थिए । जनताको दोषो ओली देशको प्रधानमन्त्रीले हावाबाट विजुली निकालेमा गफ दिनुपर्ने थिएन । टाउको दुबैको औषधि खुट्टामा लगायो, अर्थात् समस्या मधेशमा छ, समाधान भारतसँग जोडेर दिल्लीमा खोजियो ।

प्रधानमन्त्रीको राष्ट्रवादी सरकारले दिल्लीमा गएर ३ दिने सम्झौताको रोचकताय बनावो । ४ असोजको समस्या विरुद्धको उन्मादहट्ने सङ्केत अर्को देखिएको छैन । बाता... बाता... बाता... भन्दा छ, यो केको नाटक हो ? शुक्तिनसम्बु छ । बाताले माग सम्बोधन गर्छ कि भनेर सन्दिन ? यो एकपटक सकिनुपर्ने काम थियो । खाली जनतालाई उल्लु बनाउने काम मात्र गरिँदै छ, बाताको नाममा । यो राष्ट्रवादी सरकारले

सहभाति दिल्लीसँग कि मधेससँग गर्नुपर्छो ? यो सरकारले गरेर हुने चिज हुँदै होइन । सरकार केवल इन्धन लिएर बग्ने हो । कुसीमा विराजमान भएर ठुल्लुमा गफ दिने हो । आज एक बर्षमा लोडसेडिङ हटाउँछु भन्ने मौलिया एक वर्षमा घटाउँछु भन्ने कथा सुनाएर बस्ने हो ? कुन देशले कति सहयोग गरिरहन्छ भन्दै हेर्दै बग्ने हो ? अनि एमाले विनो हो मुँडी भने हो ? मीआइपी सुविधा लिने नती नभएपछि बग्ने हो ? मन्त्रीहरू आफ्नैलाई भूकम्पपीडित भन्दै विश्वमा सयर गर्न सिफारिस गरेर बस्ने हो ?

भूकम्पले आहतमा परेका जनताको दैनिक जीवन कष्टकर बनेको छ । दैनिक ज्यालादारी गरेर उच्च गुणग्रा गरिनेहरूको रोजीरोटी खोसिएको छ । तर, यही देशमा कालोबजारी गर्ने व्यवसायी, सरकारी कर्मचारी, प्रशासकहरू, कमिसन र घुसखोरीको सागरमा डुबुली मारेर दिन दुई गुणा, रात चौपणाको कुरोडफिट भई वृत्त । भूकम्पले घर भत्काएपछि घरबारीकिसी भूकम्पपीडित जनता विचोलेले मरनु, चारो छैन । गाँस, बास, कपासको व्यवस्था गर्न सकेको छैन । खाने तेलमा कालोबजारी,

■ लक्ष्मण बह्तिबरा

कुनै पनि व्यक्तिभले आफ्नो भ्रमशक्ति बिदेशी भूमिमा खर्चिएर कमाएको कसम स्वदेशमा राख्नुपर्छ र भेटिदुप्यान्सले भनिन्छ । यसलाई नेपाली भाषामा विप्रेषण भन्ने गरिन्छ । विश्वव्यापीकरणको प्रभाव तथा राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक आदि कारणले हाम्रोजस्तो विकासोन्मुख र अत्यधिकसित प्रबृत्त देशको भ्रमशक्ति विकासोन्मुख देशमा पलायन हुनु मुल्वका हुँदै गइरहेको छ । स्वदेशमा बसेकाहरू पनि बिदेशमा आफ्नो सुखीशत भविष्य ठानी बिभिन्न बहानामा बिदेश जानेको होइन न चलेको छ । यस कुराको पुष्टि यम स्वीकृति लिएर वा नाँसिँ दिइदिने युवाहरूको लहरलाई हेर्दा हुन्छ ।

वि. स. २०४२ मा जारी वैदेशिक रोजगार ऐनले परम्परागत निर्वाहमुखी कृषि अर्थतन्त्रमा थप पोल्ने विकल्पका रूपमा वैदेशिक रोजगारलाई पनि स्वीकार गरेको थियो । त्यसपछि, युवाहरूको थप पोल्ने विकल्पका रूपमा अरु राष्ट्रहरू खुला भए । अर्को २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि यो क्रम बाँकिरै गई २०६२/०६३ को जनआन्दोलनपछि हल्लाई बढेको छ । यसरी, वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरूको संख्या सुदिसरी रैमेटुप्यान्स पनि बढेको छ ।

नेपाल राष्ट्र वैकाले आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ को तिन महिनाको तथ्यांकमा आधारित देशको वर्तमान आर्थिक तथा वित्तीय स्थितिको विश्लेषण खुद्द वैदेशिक रोजगारीको संख्यासँग ६ प्रतिशतले बढेबाट यस कुराको पुष्टि हुन्छ ।

वर्तमानमा रैमेटुप्यान्सले हाम्रा आवश्यकताहरू केही मामा पुत गर्न सहयोग गर्ने हो यो धीरैकाही समयमात्र भने होइन । यसले हामीलाई परनिभर बनाउँदै लगेको छ । हाम्रोजस्तो कृषिप्रधान देशका युवा भ्रमशक्ति बिदेश पलायन हुँदा कुनै उपायन बढ्न सकेको छैन । कृषि क्षेत्र क्रमशः बमो हुँदै गएको छ । देश निर्माणमा एक भएर जुट्नुपर्ने युवाशक्ति जीविकाका लागि बिदेश पलायन हुनु कुनै पनि देशको लागि सकारात्मक लक्षण पक्कै होइन ।

वर्तमान एकाइलाई शास्त्रीयमा यातायात र सञ्चारमा भएको अक्षम्यताय विकासले सिरो बिचर नै एउटै सानो गाउँ वन पुगेको छ । अर्को प्रविधि र औतिक विकासले गर्दा मानवीय आवश्यकता र आकांक्षामा ठुलो परिवर्तन भई मानवीय जीवन निकै प्रतिसृष्टी भन्दै गएको छ । फलस्वरूप स्वदेशमा बाह्रदैनको रोजगारी नपाउँदा मानिसको बर्षा वैदेशिक रोजगारीहरू जानुलाई सामाजिक मान्न सकिन्छ । तर, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त रैमेटुप्यान्स नेपालमा उत्पादनमूलक औद्योगिक क्षेत्रमा लगानी भएकाले यसले राष्ट्रिय अर्थतन्त्र बलियो बनाउन सकेको छैन ।

रैमेटुप्यान्सले धानेको अर्थतन्त्र

नेपाली समुदायका आधामन्ता बढी घरधुरीका एक वा सोभन्दा बढी सदस्यहरू वैदेशिक थ्रम पलायन काम गर्न गएको विश्लेषण विभिन्न तथ्याङ्कले देखाउँछ । यसबाट देशमा रैमेटुप्यान्सले दिन हुँदै गुमा रात चार गुना बढेर गइरहेको छ । हुन त नेपालको जनसंख्या २०६८ का अनुसार देशमा १४ देखि ४९ वर्षसम्मको जनसंख्याको आकार ४७ प्रतिशत रहेको छ । जनसांख्यिक लाभको यस्तो अवस्थालाई राज्यले उपयोग गर्न नसकिनेकाले वैदेशिक रोजगारदाता कम्पनीहरूले उनीहरूलाई उपयोग गरी विकासको प्रगतिशतको अग्रसर गइरहेका छन् । अर्को बाडी देशहरूले अदक्ष कामदार लिई उनीहरूका विकास निर्माणका कामहरू गदै देशलाई अग्रगण्य बढाइरहेका छन् । तर, ती देशले हाम्रा अदक्ष कामदार लिने बन्द गर्नु हो भने यस्ता रैमेटुप्यान्सले धानेको अर्थतन्त्र अर्थतन्त्रमा अक्षम्यता अन्तर पनि निर्धारित छ ।

पहिले परिचारका सदस्यहरू आफ्नो खेतपाती गर्ने, ज्याला मर्दानी गर्ने, व्यापार, व्यवसाय गर्ने तथा स्थानीय सीप र साधनको प्रयोगबाट आम्दानी गरी जीविकोपार्जन गर्ने । पारिवारिक सम्बन्ध समुद्रर विद्यो । सुन्दर, शान्त र समुद्र पारिवारिक वातावरण रही भाया, पुन र स्नेह रहेको थियो । तर, आज यस्तो पारिवारिक शान्त वातावरणलाई रैमेटुप्यान्सले धमिल्याउँदै लगेको छ । स्वदेशी राम्रो बाथीक उपार्जन गर्ने सक्षमहरू पनि बिदेशमा दोस्रो दर्जाको नागरिक भएर बन्नुपर्ने तीतो यथावत हामी माफ हुन्छ । यसलाई देशको राजनीतिक अस्थिरता र अरुसा, स्वतन्त्रतापुर्वाक व्यापार, व्यवसाय गर्ने वातावरण नहुनुले पनि थप

मलजल पुर्साइएको थियो । यसका साथै चरम गरिबी, अक्षर र आन्तरिक झुल्ने पनि युवाहरूलाई वैदेशिक रोजगारीलाई आकर्षित गरेको छ । रोजगारीमा गएका

रैमेटुप्यान्सले धीरैकाही रोजगार र उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सकेको छैन । विविध योजना बनाइर पनि तिनको सफल कार्यान्वयन नहुँदा प्रतिफल निराशाजनक नै छ । अहिले वैदेशिक रोजगारीमा गएका

व्यक्तिहरूले पठाएको रैमेटुप्यान्स खुद्द सक्ने ठिकसँग भएको देखिन्छ । हुन पनि राष्ट्र वैकाले गरेको पारिवारिक बजेट बढेबम प्रविधिलेनै प्रत्येक नेपाली परिचारको मासिक कृष आम्दानीमा १७ प्रतिशत हिसा रैमेटुप्यान्सले देखाइएको छ । हुन पनि रैमेटुप्यान्सबाट आएको आम्दानीले परिवारले दुई छाक पेटेरमि खान पाएका छन्, एकसरी समाउन पाएका छन्, छोराछोरीहरूले विद्यालयमा सट्टर र स्वास्थ्य उपचार गर्न पाएका छन् । तर, राज्यले रैमेटुप्यान्सलाई धीरैकाही रोजगार र उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न सकेको छैन । विविध योजना बनाइर पनि तिनको सफल कार्यान्वयन नहुँदा प्रतिफल निराशाजनक नै छ ।

नेपाल भित्रिने अग्रिका रैमेटुप्यान्स अनुत्पादक र बिवासी सामग्रीमा फलजु बन्ने हुने गरेको छ जसबाट बिदेशबाट कमाएर व्यापारको पैसा भित्रिनु सम्भवा पुन बिदेशमा रैमेटुप्यान्सले सही सरप्रायण हुन सकेको छैन । त्यसैले, बिदेशमा काम गरेको पैसा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा खर्च गरी त्यसलाई जीवनभर आम्दानी हुने क्षेत्रमा लगानी गर्नु सधैँ माय त्यस्तो पैसाले आफ्नो परिजन, सन्तान र राष्ट्रका लागि देशको विकासमा सहयोग पुग्दोछ । अतः नेपालसँग रैमेटुप्यान्सबाट सरकारले ठोस योजना र नीति बनाई सही ठाउँमा सदुपयोग गरी देशको अर्थतन्त्र अग्रसर पनिभने हुनबाट जोड्नुनु आवश्यक छ ।

Symbol of Quality

रजतयात्राको अभिनन्दन

विगत २५ वर्षमा मुलुकमा धेरै उतारचढाव आए तर पनि

देउराली-जनता फार्मास्यूटिकल्स

मुलुक र मुलुकबासीको सेवा गर्न हिमालमै उभियो । हामी यही दृढताको धरोहर देउराली-जनताको गौरवमय रजतयात्राको अभिनन्दन गर्दै वधाइ दिन्छौ र भन्छौ शुभयात्रा, अनन्त समयको सफलता र राष्ट्र सेवाको लागि ।

United Drugs Centre Pvt. Ltd.

Surkhet Road, Nepalgunj, Nepal
081-522226

Mid Western Medisurg Pvt. Ltd.

Surkhet Road, Nepalgunj, Nepal
081-520793 / 522566

Joint Medicine Distributors

New Road, Gyanendra Chowk, Nepalgunj, Nepal
081-523034

Medichem Pharma

Surkhet Road, Nepalgunj, Nepal
081-522186

Nabin Drug House

Jumla Road, Birendranagar, Surkhet, Nepal
083-521673/521672

Synergy Pharmacy

Birendranagar-6, Godamline, Surkhet, Nepal
083-522326

Maya Janasewa Medical Hall

Birendranagar, Surkhet, Nepal
083-521430

Resunga Medicine Distributors

Surkhet
083-521599

Anup Pharmaceuticals

Surkhet Road, Nepalgunj, Nepal
081-522495/522339

Sarthak Parma

New Road, Nepalgunj, Nepal
081-525754

Trishakti Pharma Pvt. Ltd.

Surkhet Road, Nepalgunj, Nepal
081-521967

Ocean Pharmacy

Tikapur, Nepal

Siddha Global Pharmacy Pvt. Ltd.

Nepalgunj-16, Banke, Nepal
081-523247

Chirayu Drug House

Chandanath-6, Jumla, Nepal
9858320690

Jeevan Medical Hall

Tikapur Town, Tikapur, Nepal
091-560420

Sijan Medico Distributors

Jumla
087- 520144

गुणस्तरीय उत्पादन हाम्रो पहिचान, समृद्ध नेपाल हाम्रो अभियान

